

Lang weekend Gewest Centrum

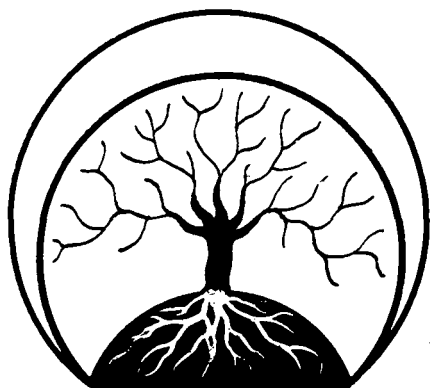
Het Gewest Centrum organiseert een lang weekend van vrijdagmiddag 5 oktober tot en met zondagmiddag 7 oktober in het Natuurvriendenhuis 'Den Braom' bij Hengelo in Twente.

Natuurgebieden als Twickel, Buurserzand en Haaksbergse veen zullen bezocht worden. 's Avonds zijn er lezingen over de streek door

leden van afdelingen ter plaatse. De kosten zullen ca. f 75,- per persoon bedragen, exclusief reiskosten. Er is plaats voor 30 leden. Nadere bijzonderheden komen t.z.t. in de aannameconvo. Belangstellenden gelieven zich nog vóór de grote vakantie aan te melden bij W. Spee, Atlasdreef 171, 3561 AH Utrecht.

T. Kater

Van de Natuurbeschermingscommissie

Ontgrondingen

door H. L. Menke

Klinkerwegen, voetpaden van betontegels, onze bakstenen woningen en pannendaken, de zak turfmolm en de kunstmest voor onze tuin – dit alles, bij elkaar opgeteld voor een bevolking die in ongeveer 35 jaar met de helft is toegenomen, levert ons het totale grondstoffengebruik op van eigen bodem.

Je kunt het ook anders optellen: een afgegraven Sint Pietersberg, op enkele reservaten na verdwenen hoogvenen, een rivier – de Maas – die zich op de kaart aftekent als een snoer van grote plassen. Ook onze snelwegen worden begeleid door rijen plassen, tegenwoordig zelfs meren. Het hele probleem van de delfstofwinning op grote schaal en de aantastingen die daarvan het gevolg zijn, is samen te vatten in één woord: ontgrondingen.

Ontgrondingen zijn er 'altijd geweest'. De beperkte schaal waarop vroeger werd ontgrond, heeft vaak bijgedragen tot verrijking van het landschap. De mergelgrotten met hun

rijkdom aan vleermuizen waren even goed het gevolg van delfstofwinning als het plassengebied van de kop van Overijssel. Ook andere nalatenschappen van ontgrondingen koesteren we nu als natuurgebieden: tichelgaten in de rivierstreek bijvoorbeeld en leemputten op de Veluwe.

De aantasting van landschap en natuur – en dat is het aspect van de ontgrondingsproblematiek dat ons in dit artikel bezighoudt – hangt dus samen met de schaal waarop de delfstoffen worden gewonnen. Er is op het ogenblik een duidelijke spanning tussen de behoefte aan allerlei delfstoffen en de wenselijkheid om natuur en landschap te behouden. Er zijn wetten om in zulke gevallen van strijdende belangen goede – of tenminste de best mogelijke – oplossingen te vinden.

Zo is er de ontgrondingenwet, die de verordeningen van de provincies op dit gebied overkoepelt. Die verordeningen lopen in detail nogal uiteen. Belangrijk in deze wetgeving is dat ieder – dus ook instellingen en personen die voor het behoud van de natuur willen opkomen – bezwaren kan maken tegen voorgenomen ontgrondingen, die daarom vooraf bekend moeten worden gemaakt.

Ook voor de KNNV, zowel voor afdelingen, gewesten als individuele leden, is dit een mogelijkheid om in de eigen streek te proberen een ontgroning te verhinderen, als daar goede argumenten voor zijn. De afdelingen hebben daarbij het voordeel dat ze de lokale natuurhistorische waarden goed kennen.

Het kan gaan om bijvoorbeeld de uitbreiding van een bestaand kleigat, het afgraven van een stukje enkgrond, waardoor een karakteristiek micro-relief verdwijnt of het graven van een plas die de plaatselijke waterhuishouding verstoort, zelfs strooiselwinning uit dennenbossen voor de azaleakweek is als een ontgronding te beschouwen.

Een terrein vol voetangels en klemmen is het raakvlak tussen ontgrondingswetgeving en ruimtelijke ordening. Ontgronding in een als natuurgebied bestemd terrein is op het ogenblik in theorie mogelijk als na voltooiing een gelijkwaardig stuk natuur kan ontstaan of worden 'ingericht'.

De ontgrondingswet en daarmee samenhangende wetgeving kan alle belangen zo goed mogelijk tot hun recht laten komen, maar in de behoefte aan delfstoffen zal moeten worden voorzien. We zijn dan gauw geneigd om te roepen: meer importeren, maar we moeten daarbij wel bedenken dat de natuur buiten onze grenzen evenzeer bescherming verdient. Voor grote ingrepen is in feite afweging op Europees niveau nodig. Voor zand- en grindwinning biedt misschien de Noordzee mogelijkheden, maar ook die zijn begrensd om o.a. milieuredenen.

materialen of de mogelijkheden die recycling kan bieden. Er wordt tenslotte niet alleen op grote schaal gebouwd en aangelegd in dit land maar ook gesloopt en opgeruimd. Van de grove materialen waarmee we nu plassen vullen en stortbergen opwerpen, is wellicht een deel van de grondstoffenbehoefte te dekken. De aandacht hiervoor zal toenemen naarmate de prijzen van de primaire delfstoffen door natuurlijke en wettelijke beperkingen op de winning zullen stijgen.

We konden in dit artikelje niet meer doen dan wat contouren aangeven van het geheel van de ontgrondingsproblematiek. Veel is ontleend aan het boekje 'Ontgrondingen', in 1978 als no 11 verschenen in de reeks Natuur en Milieu en te bestellen bij Natuurmonumenten. Het bevat in compacte vorm onmisbare informatie voor afdelingen die wel eens met het ontgrondingsbijltje moeten hakken.

Tot slot: de natuurbeschermingscommissie houdt zich aanbevolen voor informatie van de afdelingen over de ervaringen die ze hebben met ontgrondingen in hun streek. Naast andere organisaties, bijv. de provinciale milieu-federaties, is de NBC ook graag bereid om afdelingen hulp te bieden die ze incidenteel nodig hebben.

Berichten

Tentoonstellingen

Kleine beestjes, grote gevolgen

Onder deze titel wordt in het Zoologisch Museum van de Universiteit van Amsterdam, Plantage Middenlaan 53, een tentoonstelling gehouden die gewijd is aan het leven van de insecten en dan vooral aan de gevolgen die hun aanwezigheid heeft op hun omgeving.

Het perscommuniqué dat bij gelegenheid van de opening van deze tentoonstelling (op 23 mei j.l.) werd verstrekt wijst erop dat '... de insecten niet onze wereld (zijn) binnengedrongen, maar wij de hunne. Mensen zijn als soort immers zeker niet ouder dan 1 miljoen jaar en de zoogdieren ... zijn misschien 250 miljoen jaar oud, maar pas de laatste 70 miljoen jaar van enig belang. Insecten zijn veel en veel ouder.

De oudste fossiele insecten stammen uit aardlagen van zo'n 360 miljoen jaar geleden. Het zijn oeroude dieren. Juist omdat de insecten zó lang de tijd hebben gehad om te evolueren, zijn ze in grote verscheidenheid overal te vinden. ... Zó veel dieren op zó veel plaatsen moeten wel een grote rol spelen in de natuur, en gezien hun ouderdom moet dat ook in het verleden al zo geweest zijn.'

Deze interessante tentoonstelling, die ongeveer een jaar zal blijven is geopend op dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag van 9.00 tot 17.00 uur, op zondagen van 10.00 tot 17.00 uur; zaterdag en maandag gesloten.

Toegangsprijzen: volwassenen f 1,-, kinderen f 0,50, groepen reductie. Rondleidingen na aanvraag: tel. 020-522 36 24.

Met openbaar vervoer is het museum te bereiken met lijn 9 van het Centraal Station (een halte verder dan Artis).